

BİR VARMIS BİR YOKMUŞ!

Yusuf Ziya Ortac

Süleyman Nazif

9 Şubat 1919 sabahı «Hâdisat» gazetesinde bir başmakale çıktı: «Kara bir gün».

Bir saat sonra, işgal orduları karargâhında General Franchet d'Esperey'nin emri görüldüyordu:

— Arrêtez le!... Fusillez le!...

Türkçesi:

— Onu yakalayınız!... Onu kurşuna diziniz!

Bu ölüme çarpılan O, Süleyman Nazif'ti!

Ben onu ilk defa Edebiyat Fakültesinde, imtihan odasında görmüştüm: Başında, kenarları kulak uçlarına değen koyu kırmızı bir fes, arkasında koyu lacivert bir esvap, kolalı gömlek, kolalı yaka, kolalı ve altın düğmeli koluklar vardı. Bir Diyarbakır çibaniyle tırmalanmış yüzü esmer ve çetindi. Kaşları simsiyah ve çatikçaydı. Gözleri simsiyah ve parıllı parıldı. Sakalı simsiyah ve vahşiydi. Karşısında mutlaka ürkek bir saygı duyardınız. Bâki'nin Kanunî Sultan Süleymana yazdığı mersiyeyi okuyordum. Vezin bilişime âdeta öfkelenerek şaşırmıştı. Ama, ne tatlı bir öfke, ne bahtiyar bir hayretti görseniz!

Konuşurken, gülerken, ön dişleri bıyıklarının siyah çalısı arasından parlayınca, yırtıcı bir kaplan oluyordu o!

Bu kaplan, elli yedi yıllık ömrü boyunca, zulme karşı, kahra karşı pençeleşmiştir.

Daha yirmi yaşın ilk yıllarında, doğu illerinde bir Ermenistan kurulacağını duyunca, kâğıda kaleme sarılmış, korkunç bir telgraf yazmıştı. Kime mi?... Bu daha korkunç: Abdülhamid'e!

Saltanatlı bir üslubu vardır: Yıldızlar, nişanlar içinde... Gök gürleri gibi konuşur, kılıç şakırdar gibi yazardı.

Halil Nihat Boztepe:

Dinlemez «Türk sazı»nın nağme-i hâbidesini,
Sever elfaz-ı şütümün bile nâbidesini!

diyor.

Süleyman Nazif tanıdığım insanların en gözü peklerinden biriydi. İnancında sağlamdı. Saplandığı fikirden sökemezdimiz. Hele izzeti nefesine, onun kadar

4

ahınganlıkla düşkün insan görmedim.

Ama bu granit yüzlü adamın kalbi kadifedendi. Bu sert adam zarifti. Bu acı adam, tatlı ve nüktedandı.

Gel ey vürûdunu bir ömr içinde beklediğim,
Bir âşına-yı hayâliye ihtiyacım var!

Mısralarını yazan şairdi. Bağdat Valisi iken, Üçüncü Ordu Kumandanı Hafız İsmail Hakkı aşadan şu acayip telgrafı almıştı:

«On bin okka şekerle bin okka çayın yirmi dört saat içinde tedarik edilerek sevki...»

Süleyman Nazif'in buna verdiği cevap şudur:

«Çin İmparatoruna yazmış olduğunuz telgrafın yanlışlıkla vilâyetimize gelmiş olduğu maruzdur!...»

Yine bu Süleyman Nazif Ahmet Haşim'in Bağdatlı olduğunu söyleyen bir şom ağızlıy:

— Bağdat'ı kaybettik Haşim'i kaybetmiyelim!

Diye susturuvermişti.

Abdullah Cevdet için cömert bir ilham ile söylediği yüzlerce nükteden biri pek güzeldi:

— Çok samimi adamdır, derdi, siyretini sûretinde taşır!

Ömrünün son yıllarında, kış akşamları, Divanyolunda Şüle'ye gelirdi. Bu, kibar bir İstanbul efendisinin açtığı meyhane idi. Ama, Avrupalı bir meyhane: Tavan, duvar, koltuk, masa, her şey zevk ile, anlayışla seçilmişti. Yabancı müşteri girmezdi kapısından. Gelenler, hep edebiyat adamlarıydı: Abdülhak Hâmit, Süley-

man Nazif, Halil Nihat, Hamami zâde İhsan, Enis Behiç, Fuat Köprülü...

Nedim'in:

Hoş geldi bana meygedenin âb-ı havâsı,
Billâh ne hoş yerde yapılmış Yıkılısı!

beytindeki «Yıkılısı»nın aynı zamanda meyhane adı olduğunu, orada Süleyman Nazif'ten öğrenmiştim.

Mithat Cemal, onun için yazdığı güzel şiirinde:

Görmedim başka gülen zulme
senin tarzında,
Hande bir mucize olmuştu mehip ağzında!

Diyor. Bu iki mısra da onun iç ve dış yüzünden bir görünüşür.

Demin de söyledim: İzzeti nefesine çok düşküdü: İkramınıza iki kadehle karşılık veremiyecemse bir kadeh kabul etiremezdimiz.

Bir gün sigarayı bıraktı: Parası, tütün almaya yetmediği için.

Bir başka gün, yine aynı sebeple her akşam severek, gülererek,

konuşarak içtiği yarım şişe rakılarından ayrıldı.

Ama bu ayrılıklar biraz da dünyadan ayrılmaktı onun için.

Hafif bir üşütme, bir akşam onu yatağa serivermişti. Ateşler içinde, kalorifersiz, sobasız, mangalsız bir odada, günlerce titreyerek yandı.

Sonra?...

Sonrasını, yakın dostları söyleyinler. Sami Paşazâde Sezai Bey: «Herkes bilir ki insanlar ölürlü. Hiç kimse bilmiyordu ki Süleyman Nazif ölebilir» diyor.

Abdülhak Hamit, aynı hayret içinde:

Nasıl hâk olur bir Süleyman Nazif,
O ruh-u mübarek, o cîsra-i lâtif,
Denilmez ki medfun-ı makberdir o,
Bu milletle hâlâ beraberdir o!...

En eski, en yakın dostu, gelininin babası ve oğlunun kaimbabası Cenab ise, onun ölümünden üç satırlık bir vecize çıkardı:

«Hayatta ölü gezener vardır,
Bence Nazif, bilâkis mevte diti girdi!»

Yalnız diri de değil, Bağdat, Basra, Trabzon vilâyetlerinde, yıllarca Osmanlı İmparatorluğunun valiliğini yapan bu ünlü Türk yazarı, arkada kalanlara, yelek cebinde üç tane nikel kuruş bırakarak ancak!

Ama 6 Aralık 1927 günü, kış yağmuru altında, Ayasofya'dan Edirnekapı'ya kadar bütün İstanbul «Kara Bir Gün» yazarının arkasından ağlaya ağlaya yürüdü.

Mezar taşında, kardeşi Faik Âli onu şu iki mısrayla anlatıyor:

Şimşek mürekkep olmalıdır, yıldırım kalem,
Tahrir için kitâbe-i senk-i mezarını!

Yusuf Ziya ORTAC

«Hattı müdafaa yoktur. sathı müdafaa vardır»

— ATATÜRK —

